

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А.С. МАКАРЕНКА**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ, ПРАВА
ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН**

«Затверджую»

Голова приймальної комісії

СумДПУ імені А. С. Макаренка

проф. Юрій ЛЯННОЙ

« 25 » березня 2025 р.

**ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
ДЛЯ ВСТУПУ НА НАВЧАННЯ
ДЛЯ ЗДОБУТТЯ СТУПЕНЯ МАГІСТРА
ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ D4 ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА
АДМІНІСТРУВАННЯ
ГАЛУЗІ ЗНАНЬ D БІЗНЕС, АДМІНІСТРУВАННЯ ТА ПРАВО**

Розглянута на засіданні
Приймальної комісії
«25» березня 2025 р.
Протокол № 7

Суми 2025

Програма фахового вступного випробування для вступу на навчання для здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти денної форми навчання за спеціальністю D4 Публічне управління та адміністрування галузі знань D Бізнес, адміністрування та право

Програма ухвалена на засіданні кафедри права та публічного управління протокол № 9 від «14» березня 2025 р.

Завідувач кафедри права
та публічного управління
канд. пед. наук, доц.

Олена ІВАНІЙ

Голова фахової
атестаційної комісії
канд. пед. наук, доц.

Олена ІВАНІЙ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Мета фахового вступного випробування – з'ясування рівня теоретичних знань та практичних навичок вступників, яких вони набули під час навчання за освітнім ступенем спеціаліста/магістра, з метою формування рейтингового списку та конкурсного відбору вступників на навчання за освітнім ступенем магістра спеціальності D4 Публічне управління та адміністрування в межах ліцензованого обсягу спеціальності.

Фахове вступне випробування проводиться у формі письмового тестування, яке розраховане на 3 академічні години.

Кожен варіант тесту складається з 50-ти закритих тестових запитань з вибором однієї правильної відповіді.

Максимальна кількість балів при оцінці знань вступника виставляється за правильні відповіді на всі питання тесту.

Усі варіанти тесту є ідентичними за структурою й складністю, що дозволяє говорити про забезпечення принципу об'єктивності й рівності при оцінюванні навчальних досягнень вступників.

Абітурієнти на вступному випробуванні повинні:

знати: основні економічні категорії та закони функціонування економіки; засади формування та розвитку ринкової економіки, механізм її регулювання; економічну природу і види конкуренції; поняття, ознаки, види ринків; основні макроекономічні показники розвитку країн; сутність фінансової політики; структуру державного бюджету та види податків та зборів; основні теорії походження держави і права; поняття і ознаки держави, її функції; принципи формування правової держави; механізм та апарат держави; поняття, ознаки і функції права; поняття, принципи та види правотворчості держави; види джерел (форм) права; правову систему, систему права і систему законодавства; систематизацію законодавства; поняття, ознаки, структуру та види правовідносин; основні форми реалізації правових норм; поняття і ознаки правосвідомості та правової культури, правової поведінки; природу юридичної відповідальності; сутність законності та правопорядку.

вміти: оперувати основними економічними категоріями і поняттями; аналізувати економічні процеси; визначити основні ринкові та неринкові механізми перетворень вітчизняної економіки; вільно володіти державно-правовою термінологією; орієнтуватися в джерелах права; пояснювати взаємодію держави, влади та громадянського суспільства; визначати функції держави, їх ефективність; оцінювати механізми влади, принципи правової та соціальної держави; аналізувати державний апарат, механізми стримувань і противаг, компетенцію органів влади, роль місцевого самоврядування; тлумачити норми права та аналізувати їх структуру; визначати склад та зміст правових відносин, відрізняти їх від інших видів суспільних відносин; орієнтуватися в сучасному правовому полі.

У програмі є досить широкий перелік джерел, які дають можливість на глибокому рівні опанувати базовий теоретичний матеріал, пов'язаний з вивченням основних та загальних закономірностей виникнення, розвитку та функціонування держави і права та різноманітних державно-правових явищ.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

УЗАГАЛЬНЕНА СТРУКТУРА ПРЕДМЕТНОГО ТЕСТУ

Найменування розділу	Питома вага розділу
1. Основи економіки	33 %
2. Основи держави	33%
3. Основи права	34%

ДЕТАЛІЗОВАНА СТРУКТУРА ПРЕДМЕТНОГО ТЕСТУ

ОСНОВИ ЕКОНОМІКИ

Економічна теорія. Економічні категорії.

Економічні закони. Економічна система, її складові. Фактори виробництва. Продуктивні сили. Виробничі відносини. Суспільне виробництво: стадії, структура, галузі. Суспільний продукт. Форми суспільного продукту. Типи, види і форми власності. Відносини власності в Україні. Форми господарювання: натуральне виробництво, товарне виробництво.

Товар і його властивості. Споживча вартість товару. Вартість товару. Двійний характер праці, втіленої в товарі. Величина вартості товару. Закон вартості.

Походження і сутність грошей. Функції грошей. Грошова система. Кредитні, готівкові, безготівкові, електронні гроші. Закон грошового обігу.

Ринок як форма організації суспільного виробництва. Поняття ринку. Ознаки сучасного ринку. Суб'єкти та об'єкти ринку. Види ринків. Функції ринку. Інфраструктура ринкового господарства. Типи і моделі ринкової економіки.

Ціна: сутність, чинники, що впливають на формування ціни. Види цін. Ціноутворення в ринковій економіці. Закон попиту. Індивідуальний і ринковий попит. Закон пропозиції. Ринкова рівновага і ціна ринкової рівноваги. Порушення ринкової рівноваги та її наслідки. Зміна попиту і пропозиції та їх вплив на ціну і кількість продукту. Еластичність попиту та пропозиції, чинники еластичності. Особливості дії закону попиту і закону пропозиції в умовах України.

Конкуренція та її роль у ринковій економіці. Досконала і недосконала конкуренція. Монополістична конкуренція та олігополія. Методи конкурентної боротьби, антимонопольне регулювання. Необхідність обмеження монополізму і недопущення недобросовісної конкуренції в Україні.

Підприємництво та підприємство в ринковій економіці. Сутність підприємництва та його ознаки. Підприємство – економічний суб'єкт ринкової системи. Функції та класифікація підприємств.

Розподіл доходів у ринковій економіці. Природа доходів. Рента та різновиди земельної ренти, механізм утворення. Позичковий процент та прибуток.

Робоча сила та її вартість. Ціноутворення на ринку праці. Заробітна плата та її функції. Форми оплати праці. Мінімальна, номінальна та реальна зарплата. Соціальний захист населення. Безробіття: сутність, причини, рівень, форми та наслідки безробіття, політика зайнятості.

Основні макроекономічні показники розвитку країн. ВВП та ВВП – основні показники розвитку національної економіки. Методи розрахунку

макроекономічних показників. Динаміка основних макроекономічних показників в Україні. Інфляція, її причини, форми та соціально-економічні наслідки, антиінфляційна політика. Необхідність та суть державного регулювання економіки. Економічні функції держави. Методи державного впливу на економічний розвиток. Грошово-кредитне регулювання. Фіскальна та монетарна політика.

Фінанси як економічна категорія, їх місце в системі економічних відносин суспільства. Функції фінансів та їх зміст.

Фінанси і кредит. Специфіка кредиту як розподільчої категорії.

Фінансові ресурси: сутність, склад і структура. Джерела фінансових ресурсів. Централізовані та децентралізовані фінансові ресурси.

Фінансовий ринок. Формування та функціонування фінансового ринку в Україні. Вплив глобальної фінансової кризи на фінансовий ринок України.

Фінансова система України та принципи її побудови. Загальнодержавні фінанси, їх склад та призначення.

Фінансова політика як складова частина економічної політики держави. Сутність та принципи фінансової політики. Фінансова політика підприємств. Функції органів законодавчої та виконавчої влади в управлінні фінансами. Фінансовий апарат та його ланки. Функції, права та обов'язки Міністерства фінансів і його органів. Фінансовий менеджмент та його роль в управлінні підприємствами. Необхідність, завдання та принципи фінансового контролю. Види, форми та методи фінансового контролю.

Аудит: сутність, принципи організації. Аудиторська діяльність в Україні.

Державний бюджет України – основний фінансовий документ країни. Структура державного бюджету. Зведений, державний та місцеві бюджети. Державні позабюджетні та державні цільові фонди. Видатки бюджетів та їх класифікація. Державний дефіцит та державний борг. Зовнішня заборгованість України.

Податки та їх види. Прямі і непрямі податки. Стимулююча та стримуюча податкова політика. Податкова система та її розвиток в Україні. Місцеві податки і збори. Доходи бюджетів від зовнішньоекономічної діяльності. Мито і митні збори.

Залучення іноземних інвестицій в економіку України, захист іноземних інвесторів. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств.

ОСНОВИ ДЕРЖАВИ

Поняття держави. Різноманітність поглядів на природу та походження держави. Загальні закономірності (тенденції) виникнення держави. Сутність держави. Поняття державної влади та її особливості. Поняття державного суверенітету. Функції держави та їх класифікація. Типологія держав.

Держава в політичній та економічній системі суспільства. Поняття громадянського суспільства. Поняття правового статусу держави. Місцеве самоврядування. Держава та політичні партії. Держава та громадські об'єднання. Поняття та зміст соціальної держави. Конституційне закріплення принципів соціальної держави.

Людина, особа та громадянин: співвідношення понять. Поняття та структура правового статусу особи та правового статусу громадянина. Правовий статус народу. Права людини. Міжнародні стандарти прав людини. Гарантії прав людини. Права людини в умовах правової та соціальної держави.

Правова держава: ідея, зміст та основні принципи. Ознаки сучасної правової держави. Конституційне закріплення принципів правової держави. Принцип верховенства права. Співвідношення правової та соціальної держави.

Поняття форми держави та структура форми держави. Поняття та види форм державного правління. Поняття та класифікація форм державно-територіального устрою. Поняття та види державно-політичного режиму. Поняття демократії. Принципи, форми та функції демократії.

Механізм держави: поняття та елементи. Апарат держави: поняття та структура. Принципи організації та діяльності державного апарату. Орган держави: поняття, особливості та види. Поділ влади як принцип організації державного апарату. Система «стримувань» і «противаг». Органи законодавчої, виконавчої та судової влади. Держава і органи місцевого самоврядування: співвідношення. Органи місцевого самоврядування у механізмі української держави. Поняття державної служби. Державний службовець і посадова особа.

ОСНОВИ ПРАВА

Основні концепції праворозуміння. Поняття, призначення та соціальна сутність права. Світоглядна, ціннісна та функціональна природа права. Види функцій права. Принципи права. Основні закономірності виникнення та розвитку права. Співвідношення «права» та «закону».

Соціальне регулювання: поняття та види. Право як соціальний регулятор. Соціальні норми: поняття та класифікація. Правові норми як особливий вид соціальних норм. Співвідношення моральних та правових норм. Ознаки, види та функції правових норм. Структура правової норми. Норма права та стаття нормативного акта: співвідношення. Поняття, особливості та предмет правового регулювання. Засоби, способи (методи) та типи правового регулювання. Поняття, основні елементи та стадії механізму правового регулювання. Ефективність правового регулювання.

Поняття джерела (форми) права. Види джерел (форм) права. Нормативно-правовий акт як джерело права. Класифікація нормативно-правових актів. Дія нормативного акта в часі, просторі та за колом осіб. Поняття закону. Види законів. Поняття законодавчого процесу. Поняття та види підзаконних нормативно-правових актів.

Поняття, принципи та функції правотворчості. Співвідношення правотворчості та законотворчості. Види правотворчості держави. Стадії правотворчого процесу. Громадянське суспільство як суб'єкт правотворчості.

Поняття та структура правової системи. Правові системи сучасності: поняття та види. Поняття та структура системи права. Характеристика структурних елементів системи права. Поняття інституту права, галузі права. Предмет і метод правового регулювання. Співвідношення системи права та системи законодавства. Поняття системи законодавства. Поняття інституту та галузі законодавства.

Поняття, завдання та форми систематизації законодавства. Облік нормативних актів та його форми. Інкорпорація, консолідація та кодифікація законодавства: поняття та характеристика. Звід законів як форма систематизації.

Правовідносини як форма суспільних відносин. Поняття правовідносин. Структура (склад) правовідносин. Суб'єкти, об'єкти та зміст правовідносин. Класифікація правовідносин. Поняття правосуб'єктності. Юридична і фізична особа. Поняття правоздатності та дієздатності. Підстави виникнення, зміни та припинення правовідносин. Поняття та види юридичних фактів. Поняття презумпції.

Поняття та основні форми реалізації правових норм. Правозастосування як форма правореалізації: поняття та види. Основні стадії (етапи) застосування норм права. Акт застосування норм права: поняття та види. Прогалини в законодавстві та способи їх усунення. Аналогія закону та аналогія права. Помилки у правозастосуванні. Правові колізії та способи їх подолання.

Поняття та значення тлумачення правових норм. Способи (методи) тлумачення правових норм. Види тлумачення правових норм. Тлумачення правових норм за суб'єктами. Тлумачення правових норм за обсягом. Акт тлумачення правових норм (інтерпретаційні акти): поняття та види.

Поняття та види правової поведінки. Правомірна поведінка: поняття та характеристика. Види правомірної поведінки. Правопорушення: поняття, склад та види. Зловживання правом. Причини та умови вчинення правопорушень.

Соціальна відповідальність: поняття та види. Юридична відповідальність: поняття, природа і призначення. Принципи і функції юридичної відповідальності. Підстави притягнення до юридичної відповідальності. Підстави звільнення від юридичної відповідальності. Види юридичної відповідальності. Державний примус та юридична відповідальність: співвідношення.

Поняття та структура правосвідомості. Функції правосвідомості та її роль у суспільному житті. Класифікація форм (видів) правосвідомості. Поняття правової культури, її види, рівні та функції. Структура правової культури. Професійна правосвідомість і правова культура. Правовий нігілізм та правовий ідеалізм як специфічні форми правосвідомості. Поняття та функції правового виховання.

Поняття та зміст законності. Принципи, вимоги та гарантії законності. Поняття та соціальні функції правопорядку. Принципи та структура правопорядку. Співвідношення понять «правапорядок» і «громадський порядок». Поняття державної дисципліни. Співвідношення законності і правопорядку.

Поняття, структура та види юридичної практики. Функції і шляхи вдосконалення юридичної практики.

Поняття і зміст юридичного процесу. Види, принципи та стадії юридичного процесу. Поняття юридичної техніки.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ЗНАТЬ ОСІБ, ЩО СКЛАДАЮТЬ ФАХОВЕ ВСТУПНЕ ВИПРОБУВАННЯ

Форма проведення вступного іспиту – письмове тестове випробування, яке має на меті оцінити роботу вступника, перевірити наявні вміння синтезувати існуючі знання.

Орієнтовна шкала оцінювання тестових завдань. Одне правильно виконане завдання дорівнює 4 бали.

Відповідно, максимальна кількість балів, яку може отримати абітурієнт за відповіді складає 200 балів.

Результат абітурієнта від 0 до 99 балів оцінюється як «Незадовільно», вступне випробування вважається не складеним і абітурієнт не допускається до подальшої участі в конкурсі.

Відсоток правильних відповідей	200-бальна шкала	Визначення	Рівень оволодіння інтегральною фаховою компетентністю / знаннями з дисциплін
86-100%	171 - 200	Абітурієнт має глибокі, міцні системні теоретичні знання; вільно володіє понятійним апаратом та термінологією; вміє застосовувати здобуті теоретичні знання у практичній діяльності	Дуже високий: глибоке та стійке засвоєння програмного матеріалу; володіння інтегральною фаховою компетентністю на високому рівні.
76 – 85%	151 - 170	Абітурієнт має міцні ґрунтовні знання з теоретичного курсу, але допускає поодинокі неточності	Високий: Міцні ґрунтовні знання з незначними недоліками; володіння інтегральною фаховою компетентністю на високому рівні.
71 – 75 %	141 - 150	Абітурієнт знає	Вищий за

		програмний матеріал повністю; має практичні навички в аналізі проблем, але допускає неточності та незначні помилки	середній: Знання програмного матеріалу у повному обсязі, але з допущенням поодиноких неточностей та незначних помилок; володіння інтегральною фаховою компетентністю на вищому за середній рівні
61 – 70%	121 - 140	Абітурієнт опанував програмний матеріал, але його знання мають переважно загальний характер; має недоліки в застосуванні практичних вмінь	Достатній: знання програмного матеріалу у повному обсязі, але з допущенням певної кількості помилок та неточностей; володіння інтегральною компетентністю на достатньому рівні.
50 -60 %	100 - 120	Абітурієнт володіє основною термінологією; в основному опанував програмним матеріалом, але часто допускає неточності та помилки	Задовольняючий мінімальні критерії: знання програмного матеріалу на рівні, нижчому за середній; з допущенням великої кількості помилок та неточностей; володіння інтегральною

			фаховою компетентністю на рівні, що задовольняє мінімальні критерії.
Менше 50%	0 – 99	Абітурієнт має фрагментарні знання; не володіє професійною термінологією, понятійним апаратом; не сформовані знання та практичні навички	Незадовільно. Абітурієнт не склав вступний іспит: фрагментарні знання; не сформованість практичних навичок розв'язання проблем; відсутність володіння інтегральною фаховою компетентністю.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Виноградова М.О. Аудит: підручник. Київ: Центр учбової літератури. 2022. 500 с.
2. Галушка З.І., Поченчук Г.М. Економіка: теорія і практика: підручник. Чернівці. Технодрук. 2020. 250 с.
3. Горлач М.І. Економічна теорія : підручник. Київ: Центр учбової літератури. 2019. 532 с.
4. Загальна теорія права. Академічний курс : підруч. / за ред. С.В.Бобровник. Київ: Юрінком Інтер, 2021. 576 с.
5. Загальна теорія права. Нормативний курс: підруч. для студ.-юристів / кол.авт., за ред. С.В. Бобровник. 2-ге вид. Київ: Юрінком Інтер, 2023. 596 с.
6. Загальна теорія права: підручник / за заг. ред. О.В. Петришина. Харків : Право, 2025. 576 с.
7. Кельман М.С. Загальна теорія права : підручник / М. С. Кельман, В. М. Стратонов. Вид. 6-те, доп. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 742 с.
8. Козак Ю. Основи економічної теорії. Київ: Центр учбової літератури. 2023. 264 с.
9. Крестовська Н.М., Матвєєва Л.Г. Теорія держави і права. Підручник. Практикум. Тести : підручник. 3-тє вид., Київ: Юрінком Інтер, 2023. 584 с.
10. Круш П.В. Основи економічної теорії. Київ: Каравела, 2023. 448 с.
11. Кучук А.М. Теорія держави і права. Частина 1. Теорія держави : навч.-метод. посіб. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 112 с.
12. Кучук А.М. Право в умовах постмодерну: правовий дискурс: монографія. Одеса: Видавництво «Юридика», 2023. 130 с.
13. Машков А.Д. Теорія держави та права: підручник. Київ: Алерта, 2024. 452 с.
14. Мацибора В.І. Збарський В.К. Економіка підприємства : навчальний посібник. Київ: Каравела. 2022. 320 с.
15. Навчальний посібник з податкового права / за ред. М. Кучерявенка, Р. Ханової. Харків: Право, 2024. 496 с.
16. Орлова О.О., Кучук А.М., Мінченко О.В. Загальна теорія права : навч.-метод. посіб. Суми, 2020. 237 с.
17. Петришин О.В. Загальна теорія права. Харків: Право, 2021. 568 с.
18. Селіверстов В.В. Інвестування: підручник. Суми: Університетська книга. 2022. 480 с.

19. Уразов А., Саух І., Вікарчук О. Основи економічної теорії. Київ: Центр учбової літератури. 2021. 312 с.
20. Фінансове право: підручник / за ред. О.О. Дмитрик. Харків: Право, 2024. 704 с.

